

Uz temu

Oružane snage Republike Hrvatske – OS RH (Hrvatska vojska), čije je osnivanje za Domovinskog rata obilježeno masovnim izravnim i neizravnim udjelom građana, nedvojbeno predstavljaju jednu od ključnih formativnih institucija suvremene hrvatske države. Njihov nastanak ne mijenja samo obilježja državno-administrativnih struktura (u odnosu na položaj vojnih struktura u prethodnom razdoblju) nego i ukupnu institucionalnu konfiguraciju hrvatskoga društva. S druge strane, javnost u modernim demokratskim društvima, pa tako i u hrvatskome, prerasta u aktera izvanredne važnosti u formuliranju nacionalnih vojno-sigurnosnih politika, čija je uloga dodatno pojačana u kontekstu novih izazova koje donosi promijenjeni posthladnoratovski geopolitički i sigurnosni ambijent. Raspoloženje javnosti postaje jednom od ključnih strategijskih varijabli, definirajući granice prihvatljivosti kojima i demokratski legitimirane političke elite moraju prilagoditi svoje djelovanje. Istodobno, svijest o javnoj percepciji problematike vezane uz oružane snage, sigurnost i obranu osigurava i oslonac u provedbi orijentacija usvojenih u sklopu relevantnih sektorskih strategijskih dokumenata i opće nacionalne strategije razvitka, olakšavajući ostvarivanje potrebnoga širokog nacionalnog konsenzusa. Pritom na umu treba imati činjenicu da se kompleksan odnos "društvo – oružane snage" ne iscrpljuje tek institucionaliziranim formalnim odnosima civilnih političkih i vojnih institucija nego taj odnos čini zamršena i dinamična interakcijska mreža vojnoga i civilnih društvenih sektora, pri čemu javnost ima važnu ulogu političke arene demokratske legitimacije oružanih snaga.

Tematski blok ovoga broja Društvenih istraživanja donosi radove nastale u sklopu rada na projektu Hrvatska vojska – hrvatsko društvo, koji od 2007. godine provodi Institut društvenih znanosti Ivo Pilar u suradnji s Institutom za istraživanje i razvoj obrambenih sustava Ministarstva obrane Republike Hrvatske. Istraživanje ima kao opći cilj obogaćivanje spoznaja o ulozi i statusu oružanih snaga u suvremenom hrvatskom društvenom kontekstu – navlastito u svjetlu dubokih poratnih strukturnih i funkcionalnih transformacija OS RH, njihova društvenoga (institucionalnog) položaja te ostvarivanja aspiracija Republike Hrvatske u političko-vojnim integracijskim procesima. Potrebu posvećivanja istraživačke pozornosti ovome problemskom sklopu dodatno pojačavaju društveno-historijske i geopolitičke specifičnosti hrvatskoga konteksta (primjerice, ratni ambijent formiranja OS RH), po mnogočemu posebne i u odnosu prema drugim usporedivim nacionalnim kontekstima i u odnosu prema postojećim spoznajama na ovome području (teorijske analitičke modele oblikovane u disciplinarnim znanstvenim istraživačkim tradicijama). Razmatranje naznačenoga problemskog sklopa realizirano je u tri zasebne, ali povezane, tematske cjeline: (1) stavovi hrvatske javnosti spram Hrvatske vojske; (2) hrvatski nacionalni identitet i identitet Hrvatske vojske i (3) Hrvatska vojska i nacionalna strategija razvitka. Empirijsku podlogu istraživanja čine rezultati triju terenskih ispitivanja provedenih od veljače do lipnja 2008. godine – dvaju provedenih na reprezentativnim nacionalnim uzorcima hrvatske javnosti (N = 3420 i N = 1000) te istraživanja provedenog na reprezentativnom uzorku časnica i časnika OS RH (N = 596). S obzirom na širinu projektnoga tematskoga zahvata, ne treba posebno isticati da šest radova okupljenih u tematskome bloku donosi tek fragmente utvrđenih istraživačkih nalaza, no istodobno zasigurno pridonose uspostavi referentnog okvira budućih istraživanja društveno relevantnih obilježja oružanih snaga i njihove interakcije s društvenom okolinom u hrvatskome kontekstu.

Tomislav Smerić